

Asociacija „Lietuvos tėvų forumas“, įmonės kodas 300144391, Veliuonos g. 18, LT-48338
Kaunas,
tel. 867825555, el. p info@tevuforumas.lt

Lietuvos Respublikos Švietimo, Mokslo ir Sporto ministerijai

2019-02-06 Nr. 190206/1

DĖL VERTINIMO SISTEMOS KAITOS

LTF su rūpesčiu stebi švietimo vertinimo sistemas, įskaitant egzaminus, diagnostinius ir standartizuotus testus, jų daromą įtaką ugdymo procesui bei jo dalyviams. Matome akivaizdžias **problemas**, kurių nespėndžia vertinimo sistema arba prisideda prie jų sukūrimo:

1. Valstybinis brandos egzaminas (VBE) prarado savo paskirtį, nes jo reikšmė perdėtai tapo tiltu, nulemiančiu jaunuolio karjerą, stojimą į aukštąją mokyklą. O egzamino svarbos sureikšminimas kaip grįžtamojo ryšio informacija mokyklai, mokytojui ar jaunuoliui dažnai atsisuka prieš švietimo dalyvius. Priešina švietimo ir tėvų bendruomenes, įtraukia į beprasnę konkurenciją mokytojus, mokyklų administraciją, todėl rodikliai tampa tikslu ir yra svarbesni už patį dalyvį – mokinį, bei jį mokantį mokytoją. VBE lydi rezultatų bet kokia kaina siekimas, samdant korepetitorius, nepaisant to, kas vyksta su vaikų sveikata: tikai, migrenos, virškinimo sutrikimai, nemiga, depresijos.
2. Išorinė vertinimo sistema, tokia kokia yra dabar, realiai silpnina ir taip nedidelį pasitikėjimą švietimo sistemos viduje, bei plačiosios visuomenės pasitikėjimą švietimu.
3. Aukščiau išvardintos pasekmės tampa autoimunine švietimo liga ir daro įtaką pačiam ugdymo procesui bei jo rezultatams. Pastebime, kad mokykla didžia dalimi tarnauja bandydama ruošti tik egzaminui, paliekant kitus, daug svarbesnius ugdymo programų bei švietimo įstatymo tikslus – išugdyti savarankišką, atsakingą, kūrybingą asmenybę, praktiškai be dėmesio.

Suprasdami švietimo vertinimo sistemos daromą poveikį, rekomenduojame realiais pokyčiais siekti šių **tikslų**:

1. Vertinimo sistema turėtų įtraukti visų pirma patį mokinį ir jo asmeninių pasiekimų augimą. Įsivertinimas daugelį metų tėra diskusijų bei politinių pasisakymų lygmenyje, bet nematoma jokių realių žingsnių ar bent konkrečių pilotinių pavyzdžių jį

įgyvendinant. Visuomeninės organizacijos, NEC ir visa eilė kitų prie ŠMSM esančių įstaigų gali prisidėti prie kompetencija bei pasitikėjimu grįstos nacionalinės įsivertinimo sistemos sukūrimo ir įdiegimo šalies mastu.

2. Antras svarbiausias švietimo sistemos dalyvis yra mokytojas, kuris vienintelis realiai yra vertės kūrėjas švietime. Visos administracinės, vertinimo, ūkio bei kitos švietimo sistemos dalys visų pirma turi tarnauti mokytojui ir jo darbui MOKYTI, kad jo kuriama vertė didėtų. Išorinis vertinimas privalo įtraukti ir mokytoją, bei suteikti grįžtamąją informaciją jam patogiu ir reikalingu būdu. NMVA (Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra), Valstybės kontrolėje ir daugelyje kitų sričių kuriose vykdomas vienoks ar kitoks auditas, prieš pateikiant galutines išvadas, jos išdiskutuojamos su vertinamaisiais. Jei įprastu būdu tai gali pasirodyti brangoka resursų atžvilgiu, kai vertintojai turėtų aptarti su ugdančiu mokytoju kiekvieno jo ugdytinio atsiskaitomąjį darbą prieš paskelbiant verdiktą, tai organizuojant elektroniniu būdu, galima nebrangiai ir efektyviai išspręsti bei įgyvendinti.
3. Valstybinis brandos egzaminas turėtų būti atskirtas nuo stojimo į aukštąją mokyklą. Didelė dalis užsienio universitetų atsirenka mūsų mokinius 10-12 klasėse, gerokai anksčiau iki brandos egzaminų. Net padeda pasirinkti dalykus bei lygmenis, kuriems egzaminams ruoštis, sudarydami individualius kontraktus, kuriuose išdėsto sąlygas. Sutapatintas VBE ir LAMA BPO nulemia jaunuolių ateitį, gana dažnai sulaužydamas jų likimus. Net ir pati objektyviausia vertinimo sistema neįgali įvertinti visumos daugelio individualių aspektų, kurie turi esminę reikšmę karjerai ir ateities perspektyvai.
4. Standartizuoti vertinimai turi prasmę (ir tai tik labai ribotą, vertinant per asmenybės individualaus tobulėjimo išskirtinumo aspektus) tik tose ugdymo pakopose, kuriose yra vienodas ugdymas, arba iki 10 klasės. Paskutinėse dviejose gimnazinėse klasėse mokiniai mokosi pagal individualų ugdymo planą. Todėl ir vertinimas turėtų būti individualizuotas. Brandos darbas yra viena iš tokių alternatyvų. VBE galėtų atrasti savo vietą 10 klasės pabaigoje, vietoje PUPP, o mokyklos baigimą lydėtų tik individualus ar grupinis brandos darbas.